

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Roberto I. abbate Molismensi & Cistertiensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

Visio Ful-
gentij Abba-
tis.

Eo tempore Fulgentius Abbas Affliginienſis, vir venerabilis, angelos vidit, duos mi-
rificè ornatos lectulos in cælum deferentes, altaque voce dicentes: In his requiescent
magni duo viri, Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis, & Hugo Abbas Cluniacen-
ſis: qui per vitæ meritum à terris aſcendunt in cælum.

Obitus ſan-
cti viri.
Subſellium,
pro equo
videtur vſur-
pare.

Pauci interceſſère dies, & vterque in Domino quieuit. Sabina quoque ſanctimonialis
virgo in Iotrenſi monaſterio, teſtimonij ſingularis, vidit matrem miſericordiæ cum glo-
rioso agmine ſanctorum: vidit & ſubſellium candidum, decenter ornatum, agmini
illi intereſſe: audiuitque Hugonem Abbatem Cluniacenſem illò abiturum. Sabina vi-
ſionem retulit, nec multò poſt nunciuſ venit, dicens migrâſſe ſanctum, quem ea viſio
deſignauerat. Sic vir ſanctus & miraculis approbatus, & reuelationum ſacramentis
præmonſtratus, in medio filiorum vita functus, ſed ſanctitate perpetuus, è mundo de-
ceſſit, viuit Deo: dignè humatus, in Cluniaco iacet: ſed inſtitutionum eius ſanctimonia
permanet, ſed ordinis diſciplina, quã tradidit, vſquequaquẽ viget, ſed in cæleſtibus me-
ritorum eius corona refulget.

Visio Go-
defridi Epi-
ſcopi.

Ea nocte, qua ſanctus deceſſit, erat in Italia Godefridus Ambianenſis epiſcopus, ſan-
ctitate præclarus. Is cùm membra ſopori dediſſet, viſus ſibi eſt eſſe Cluniaci, rogarique
ſe à fratribus, vt Abbatem Hugonem oleo ſancto inungeret, & epiſcopali redimitus in-
ſula, Miſſas celebrans, Dominici corporis & ſanguinis ei viaticum miniſtraret. Expen-
dens verò ſecum viſionem Epiſcopus, eum obiiſſe perſenſit, ſocioque itineris ſui Mar-
thæo, venerabilis Rhemorum Archiepiſcopi Rodulphi tunc legato viſionem indica-
uit: pariterque diem annotantes, Romam peruenerunt, peractoque, pro quo vener-
ant, negotio, ad ſua redeuntes, inuenerunt eo tempore Cluniaci migrâſſe ſanctum,
quod id fuerat Epiſcopo in Italia in ea, quam diximus, viſione monſtratum.

VITA S. ROBERTI, PRIMI ABBATIS MOLIS-
MENSIS, ITEMQUE CISTERTIENSIS, BONA FIDE, ET,
*nisi fallor, inſſu Odonis Abbatis Molismenſis conſcripta: ſed ſuſpicor in
MS. codicibus, quos ſecuti ſumus, quedam omiſſa eſſe.
Stylum aliquoties mutauimus.*

29. Aprilis.

S. Roberti
parentes.

BEATVS Robertus Campaniæ partibus oriundus, quaſi
quidam ſlos campi ſpecioſus eniuit. Cuius nimirum de-
cor in honeſtate morum intruentibus gratus erat, & ſanctæ
opinionis odor, longè lateque diſfuſus, ad imitationem
ſui plurimos inuitabat. Pater eius Theodoricus, mater
verò Ermgardis dicebatur: ambo ſecundùm ſeculi digni-
tatem clari, ſed ante Deum morum integritate clarif-
ſimi.

Prover, 19.

Rerum verò copia, quibus temporaliter abundabant, ſic
vtebantur, vt ſummi patrifamiliãſ potiùs viderètur diſpen-
ſatores, quàm terrenæ ſubſtantiæ poſſeſſores. Scientes au-
tem, quòd fœneratur Domino, qui miſeretur pauperi: puluerem terrenæ conuerſati-
onis pijs eleemoſynis abſtergebant: immò, quia in carne poſiti, non ſecundùm car-
nem vivebant, cogitatione & deſiderio in cæleſtibus habitantes, coronas ſuas virtutum
operibus, quaſi gemmis quibuſdam & lapidibus preciſis decorabant. Verùm quia
parentum eius fecimus mentionem, quemadmodùm hunc ſanctum virum ſpiritus ſanctus
præuenerit in benedictionibus dulcedinis, cùm adhuc matris vtero clauderetur,
breuiter abſoluemus.

Vino-
aris eius.

Prægnãti etenim matri gloriôſa Dei genitrix virgo Maria in ſomnis apparuit, annu-
lum habens aureum in manu ſua, dixitque ei: O Ermgardis, volo filium, quem geſtas
in vtero, hoc annulo mihi deſponſari. His dictis, mulierem dormientem relinquens,
virgo beata diſparuit. Illa verò expergeſacta, animo cœpit reuoluerè viſionem. Adie-
cit autem beata Dei genitrix apparere iterùm mulieri, ſicut olim Deus iterùm atque
iterùm apparuit Samueli, ad cõfirmandam promiſſionem ſuam. Expletis igitur die-
bus, Ermgardis peperit filium, vocans eum Robertum. Quem ablactatum, tradidit li-
terarum ſtudijs imbuendum: in quibus ſupra omnes coartaneos ſuos proficiens, de
fontibus Saluatoris puro pectore hauſiebat, vndè ſaluatis gratiam poſtea populis eru-
ſtaret.

1. Reg. 3.
Diſcit lite-
ras.

ctaret. Cùm autem esset annorum quindecim, mundana vitans contagia, totum se decreuit Domino consecrare. Itaque florem gratissimæ iuuentutis Domino offerens, apud sanctum Petrum de Cella suscepit habitum regularem. Vbi ieiunij & orationibus vacans nocte ac die, gratum Deo exhibendo obsequium, carnem spiritui, spiritum verò subijciens creatori, proficiebat. Cùm verò tempus esset, vt in seruo suo glorificaretur Deus, & lucerna, quæ sub modio latuerat, super candelabrum ad illuminandam Ecclesiam poneretur, ille, in cuius manu sunt corda hominum, eiusdem domus fratribus inspirauit, vt virum Dei Robertum sibi eligerent in Priorem. Dignum quippe erat, vt qui, duce gratia, longo vsu didicerat tenere moderamina vitæ suæ, iudex & moderator vitæ fieret alienæ.

Erat per id tempus in remotis nemorum latebris eremita quidam, Deo cupiens eo liberius, quo secretius, deseruire. Qui cùm assiduitate ieiuniorum maceraret carnem, & orationum instantia spiritum roboraret, respexit Dominus humilitatem eius, nec sine grandi miraculo per illum creuit seruientium Domino multitudo. Duo enim milites, secundum carnem fratres, ad ostentationem virium suarum execrabiles nundinas, quas vulgus torneamenta vocat, expetentes, cùm per nemus, in quo iam dictus eremita cogebat, iter agerent, cœperunt intra se secreta cogitatione de nece mutua tractare. Inuidiæ quippe veneno miserabiliter tabescentes, apud se cogitabant, quòd altero eorum extincto, is, qui superesset, in defuncti facultates possessor succederet. Sed Deus omnipotens, qui sciebat eos vasa misericordiæ mox futuros, fecit cum tentatione prouentum, nè iniquitatem, quam conceperant, effectui manciparent. Cùm igitur expleto negotio, ad quod ierant, quodque satis strenuè gesserant, ad eò vt humanæ laudis fructum ex hominibus reportarent, ad propria remeantes, in locum, vbi de nece mutua secreta cogitatione tractauerant, gressu proprio peruenissent: ibi velut ab ipso loco admoniti, vel potius diuina inspiratione compuncti, cogitam cœperunt exhortere nequitiam, & intra seipos de concepto facinore conturbati. Ad memoriam verò reducentes, quòd in propinquo esset tugurium eremite memorati, pari voto iter suum ad ipsius mansiunculam direxerunt. Per confessionem verò virus pestiferum, quod in eorum cordibus latuerat, euomentes, eliminata spurcicia, gratum in seipsis Deo habitaculum parauerunt. Denique à viro Dei pro nequitia illa cogitatione suscepta castigati, ab illo recesserunt, etiam salutaribus admonitionibus instructi. Cùm verò ad locum, in quo prius alter alteri erat necem meditatus, peruenissent, alter ex altero percunctatus est: Ecquid, frater charissime, hæc nobis hesterno die euntibus animo versabas? At illo cogitationem animi sui expromente fratri suo, ille respondit: Et ego in simili cogitatione versabar. Rursus igitur corde compuncti, & ad virum Dei reuersi, sprete seculi pompa, cum illo cœperunt spiritualiter viuere, & ad portandum suaue iugum Christi ceruicem cordis humiliter inclinare. Quis igitur dubitet eorum conversionem meritis beati Roberti adscribendam, cuius magisterio, sicut sequens oratio declarabit, disciplinis erant regularibus imbuendi? Deus autem, qui consolatur humiles, adiecit multiplicare seruos suos, ita vt intra breue spatium ad septenarium numerum peruenerint. Quos septem viros, quasi septem columnas spiritualis ædificij, præparauit Dominus. Per illos nanque cœpit ordo monasticus reuiuiscere, & fructum spiritalem facere.

Interim verò beatus Robertus, sanctitate & gratia apud Deum & homines clarus, à monachis sancti Michaëlis Tornodorensis, electus est in Abbatem. Porro ij, quos diximus, eremita, cùm non haberent, qui eos disciplinis regularibus informaret, audientes famam beati Roberti, duos è fratribus suis ad illum mittere curauerunt. Qui cùm ad locum peruenissent, in quo vir Dei sedulum Domino exhibebat obsequium, Præpositum domus illius in auditorio repererunt. Qui cùm eorum propositum causamque itineris cognouisset, vix ab illo multis precibus obtinere potuerunt, vt ad viri Dei secretarium ducerentur. Inuidiæ quippe mucrone confossus Præpositus, sibi arbitrabatur decedere, si quid laude dignum per seruum suum Robertum Dominus de aliorum profectibus ordinasset. Vndè etiam fratribus eiusdem domus & socijs Abbatibus persuasit, nè petitioni fratrum, qui ad requirendum virum Dei venerant, vt ipsis præset, assentirent. Veruntamen beatus Robertus eorum petitioni iustisque votis congratulans, illorum desiderijs fecisset satis, nisi fratres Tornodorenses vnanimiter obstitissent. Interim salutaribus admonitionibus informatos, suis munitos precibus & benedictione firmatos, remisit ad propria, singulariter in spe illos con-

Deserit monachos dissolutos.

situens, quod simulatque facultas ei tribueretur à Domino, ipsos adimpleret lætitia cum vultu suo. Postea verò cernens fratres suos ab æquitatis tramite deflectere, ad monasterium Cellensè, vnde euocatus fuerat, regressus est: vbi Lia, quæ laboriosa dicitur, ad tempus seposita, diu desideratæ Rachelis fruebatur amplexibus, hauriens in gaudio de fontibus Saluatoris, quod postea propinaret in salutem fidelibus.

Matth. 5.

Sed quia latere non potest ciuitas supra montem posita, beatus Roberrus supra montem Christum radicans firmiter & fundatus, defuncto Priore sancti Aigulphi, ad pascendum ibi humilem gregem Christi rursùm eligitur, in eadem domo vnanimi fratrum voto patrique desiderio Prior effectus. Memorati autem eremita, amore vitæ cælestis afflatus, cum virum Dei conspicerent semper in melius proficere, & seipso effici meliorem, inito consilio, duos ex fratribus suis ad sedem Apostolicam ablegarunt, vt à summo Pontifice precibus obtinerent, vt vir Dei beatus Robertus pusillo gregi Christi pater fieret atque pastor. Summus autem Pontifex audiens illorum propositum, gauisus est valde, petitionique eorum benignè annuens, Apostolica benedictione fretos, remisit gratulabundos ad sedes suas, Abbati de Cella per Apostolica scripta mandans, vt quem illi è fratribus elegissent, ipsis traderet Abbatem. Abbas autem Cellensis, vbi Pontificis accepit mandata, beatum Robertum postulantis dedit, tristis quidem ac mœrens, sed iussis Apostolicis non ausus obstrepere aut repugnare. Videbat enim illorum consolationem, sibi suisque afflictionem fore, quandoquidem è domo sua, firma quædam & instar cedrinæ impubribilis columna tolleretur.

Fit Abbas Molisimensis.

Porro beatus Robertus curam pastoralis officij in se deuotus recepit, videns quod labor suus sine fructu non esset, cum vnanimis gregis, respuens terrena & appetens inquirensque cælestia, ipsius salutaribus monitis obediret. Itaque secundum interiorum hominum in spiritu humilitatis Deo seruiens, secundum exteriorum strenuè ministerium suum implens, actiue vitæ tanquam Liæ copulatus est ad filios spirituales procreandos in loco, qui nunc dicitur Colannus. Cum autem breui tempore fratrum numerus vsque ad tredecim excreuisset, considerans vir Dei loci importunitatem, relicti ibi custodibus, assumptisque secum fratribus, in quoddam nemus, cui Molisimus nomen est, secessit: vbi proprijs manibus laborantes, ramos de arboribus amputarunt, atque ex ijs domicilia, in quibus possent quiescere, construxerunt. Oratorium quoque simili schemate adificarunt, in quo salutares hostias & sacrificium contriti spiritus Domino frequenter offerebant. Cumque panem non haberent, quo post diurnum laborem corpora possent reficere, solis leguminibus utebantur. Contigit autem Trecentem Episcopum per nemus illud, in quo Dei homines in summa paupertate & humilitate Deo seruebant, iter facere, & ad locum illum, refectiois hora, cum sociorum frequentia peruenire. Quos viri Dei deuotè suscipientes, quodammodò confundebantur, quod non haberent, quæ cibum sumpturis apponerent. In eorum autem humilitate & paupertate non mediocriter adificatus Episcopus & compunctus, valefecit eis & recessit.

Molisimus extruitur.

Nota abstinentiam.

Iob 31.

Prover. 10.

Esa. 55.

Episcopi Trecentis humilitas.

Matth. 10.

Procedente verò tempore, cum non haberent fratres, vnde possent vel ad breue tempus sustentari, ad beati Roberti consilium confugerunt. Ille verò, qui nunquam putauit aurum robur suum, nec obrizo dixit, Fiducia mea: docuit illos in Domino collocare spem suam, sciens, quia non sineret Deus diutius fame affligi animam iusti. Cum igitur precium non haberent, nihilo minus Trecentis eos misit ad emendam annonam, etiam iuxta literam prophetæ consilij obtemperans, dicentis: Qui non habetis argentum, properate, emite & comedite. Cum autem Trecentem essent urbem nudis pedibus ingressi, statim de illis ad Episcopum rumor perlatus est: qui illos ad se iussit introduci, satisque deuotè eos suscipiens, suum erga Deum amorem in exhibenda seruis eius humanitate declarauit. Denique nouis vestibus regulariter eos induens, eum quadriga, pannis & panibus onusta, ad sua loca remisit. Qua quidem benedictione non mediocriter confirmati, didicerunt inter aduersa patientes esse. Quinetiam à die illa & deinceps non desuit, qui illis & ad victum, & ad vestes necessaria suppeditaret: cumque in Dei seruitio constantissimè perdurarent, multi accedebant ad illos seculum fugientes, & reiecta mundi sarcina, cervices suas iugo Domini supponentes. Quidam verò etiam ex remotis locis eis mittebant necessaria, vt mercedem iusti reciperent, dum ipsi iustis vi-

ta presenti res necessarias impartirent.

Sed quia plerunquē rerum copia morum inopiam & egestatem parit, cum cœpissent abundare temporalibus, cœperunt spiritualibus vacuari, ita vt eorū iniquitas quasi ex adipe prodire videretur. Sanctus autem Robertus cor suum diuitijs affluentibus non apponens, magis ac magis in Deum proficere conabatur, & secundum instituta sancti Benedicti, sobriē & iustē & piē viuere. Quod videntes filij Belial, in virum Dei atrociter insurgebant, illum ad amaritudinem prouocantes, & animam iusti iniquis operibus cruciantes. Nec te moueat Lector, quod in illa sancta congregatione sibi locum vendicauit iniquitas. Sanē etiam scriptura teste didicimus, quod cum quadam die venissent filij Dei, vt assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam satan. Sic sic ab initio non defuit in Ecclesia iustus, qui proficeret, & impius, qui probaret. Videns autē vir Dei, quod illos reprehendēdo non proficeret, & quod discipline regularis obseruatione postposita, vnusquisq; post prauitatē cordis sui ambularet, statuit illos relinquere: nē, dum in eis frustra quæreret spiritale lucrum, ipse animā suā faceret detrimentū. Orta igitur inter eos discordia, recessit ab eis, venitque ad locum, qui vocatur Aurum, in quo audierat habitare fratres, in spiritu humilitatis Domino seruientes. Ad quos cum venisset, deuotē susceptus est ab eis, vixitque aliquandū inter eos, laborans proprijs manibus, vt haberet vnde tribueret necessitatem patienti. Vigilijs etiam & orationibus incessanter insistens, infatigabiliter Domino seruebat: & cum in sanctitate cunctos excelleret, omnibus seruens, omnium seminum reputabat. Vnde non multo post ab eis electus est in Abbatem, quibus præesse curauit multa cum modestia, infirmis curam impendens, & sanos fouens, nec quasi dominans in clero, sed forma grēgis factus ex animo.

Molismenses interea poenitentia ducti, quod virum Dei offendissent, & à se quodammodo sua proteruita & inobedientia expulissent, ruinam suam tam in moribus quam in possessionibus anxie deplorabant, suoque casu experti sunt, beati Roberti meritis, ipsis Dominum rerum temporalium abundantiam tribuisse. Itaque communicato inter se salubri consilio, summum Pontificem adierunt, eiusque autoritate freti, eum Molisimum reuocauere. Vbi ieiunijs & orationibus continenter insistens, amulatione Dei amulabatur sibi subiectos, ita vt breui obseruantiam disciplinae regularis apud illos instaurarēt. Erant autem inter illos quatuor viri fortiores, nempe Albericus & Stephanus, atque alij duo, qui post cœnobiticæ exercitationis rudimenta, ad singulare eremi certamen suspirabant. Egressi ergo de cœnobio Molismensi, venerunt ad quandam locum cui Vinicus nomen est: quem cum aliquanto tempore incoluissent, ad instantiam Molismensium à venerabili viro Ioceranno Lingonensi Episcopo, nisi reuerterentur, excommunicationis sententiam exceperunt. Compulsi ergo eum, quem diximus, locum relinquere, venerunt ad sylvam quandam, ab incolis Cistercium nuncupatam: vbi in honorem beatæ Dei genitricis oratorium construētes, nec minus nec precibus à suo deinceps proposito potuerunt reuocari, spiritu feruentes, & infatigabiliter die ac nocte Domino seruientes. Audiens autem beatus Robertus sanctā illorum conuersationem, assumptis secum viginti & duobus fratribus, perrexit ad eos, vt sancti eorum propositi esset particeps & adiutor. A quibus summa cum deuotione susceptus, eis aliquandū paterna sollicitudine præfuit, regulariter illorum vitam & mores instituens, atque seipsum religionis & honestatis formam & exemplum illis proponens. Sed Molismenses agrē ferentes tanto se pastore destitui, summum Pontificem adierunt, vt vir Domini beatus Robertus ad ecclesiam Molismensem, quam prius fundauerat, redire cogeretur. Porro summus Pontifex vt audiuit nouellam Cistercium plantationem in Christo firmiter radicatum, gauisus est valde, præsertim quod comperisset omni morum honestate eam pollere, fratresque beati Roberti exemplo formatos, sancti Benedicti regulam seruenter obseruare. At tamen animaduertens Molismensibus imminere excidium, si viri Dei præsentia fraudarentur, scripsit Episcopo Cabilonensi, vt alio Cisterciensibus Abbate ordinato, beatum Robertum cogeret Molisimum reuerti. Quod vbi beatus Robertus comperit, sciens quia melior est obedientia, quam victima. & quasi scelus est idolatriæ, nolle acquiescere: dispositis apud Cistercium, quæ ad nouæ institutionis obseruantiam pertinebant, Abbatem eis præfecit, virum Deo dignum, Albericum, qui fuit vnus ex primis monachis ecclesiæ Molismensis. Sicque omnibus salubriter ordinatis, ad monasterium Molismense, quod ipse in honorem beatæ Mariæ fundauerat, reuersus est. Defuncto verò post bi-

Ex rerum
copia qui-
dam info-
lescunt.

Job n.

Bonis mali
semper ad-
mixti.

Relictis Mo-
lismensibus,
sic alibi Ab-
bas.

Reuocatur
Molisimum.

Cistercium
à quibus
primò ha-
bitatum.

S. Robertus
præest Ci-
sterciensib.

1. Reg. 15.
Eccles. 4.

Sub hoc Scennium Alberico successit Stephanus, à beato Roberto Abbas Cistertiensis ordi-
phano S. natus.

Bernardus
monachum
professus
est.

S. Robertus
redit Mo-
lismum.

Ità ergò nouella plantationis cum esset institutor, & ad eius arbitrium vtriusque monasterij, Molismensis & Cistertiensis, ordinatio pertineret, cum duobus monachis Molismum redijt, Cistertiensibus quidem eius abitione moerentibus, Molismensibus contra eius reuersione gratulantibus. Obuiam autem ei venit ex Barenfi oppido honoratorum hominum atque plebeiorum multitudo maxima, qui cum grandi tripudio & diuinis laudibus exceperunt. At ille cum suo, immò cum Christi grege pusillo, putà Molismensi collegio, paratum sibi à Deo locum ingressus, diuinam, qua cuncta dispensat, prouidentiam tota mentis alacritate magnificans, commissum sibi gregem paterno fouebat affectu, disciplinis regularibus illos instituens: immò verò exemplum regulariter viuendi seipsum illis prebens. Quam autem modeste seueritatis in subditos, quam liberalis & benignus in pauperes fuerit, non est silentio prætereundum. Die quadam duo clerici virum Dei præ foribus ecclesiæ reppererunt, & ab illo instanter alimoniam petere coeperunt. Vir autem Domini, sicut totus misericordiæ visceribus affuebat, illorum cupiens leuare inopiam, statim quandam è fratribus, cui ex officio incumbabat ministrare mensis, accersiri precepit, eique mandauit, vt aliquid largiretur egenis illis. Respondente eo, panes in monasterio prorsus nullos haberi: Vndè igitur, inquit vir sanctus, hodie reficiendi sunt fratres? Ille se nescire respondit. Mox peractis ex more

Cumque sonitum cymbali, sicut illa hora moris est, vir sanctus audisset, ab oeconomo sciscitabatur, vndè panes haberet, quos fratribus corpora refecturis esset appositurus. Tum ille, Paucos, inquit, reseruau, in eam curam intentus, nè fratribus hora refectionis cibus deesset. At vir Dei zelo accensus, fremens & indignans, quòd in grege sibi commisso repertum esset inobedienciæ lolium & diffidentia zizania, ingressus refectorium, panes mensis appositos in sportam coniecit, eosque è colliculo ecclesiæ vicino in subterfluentes aquas per præceptis abiecit, nolens in filijs Dei culpam inobedienciæ extare. Eius autem zelum Deus ex alto perspiciens, iam quibusdam pijs foeminis de Castellione inspirauerat, vt fratribus comesturis panes deferrent. Porro vir Dei Robertus ad portam monasterij veniens, tres illic quadrigas offendit onustas panibus, quas memorata de Castellione foemina fratribus reficiendis adduxerant. Itaque conuocatis fratribus, diffidentem illum & inobedientem fratrem coram omnibus obiurgauit, cunctosque ad benè sperandum in necessitate de Dei misericordia salutaribus monitis animauit.

Vide sancti
virizelum.

1. Cor. 12.
Obitus S.
Roberti.

Eo de
cto, mira
quædam vi-
dentur,

Cum autem vir beatus multa laborum certamina in Christi militia exegisset, vitæ præsentis iam planè pertæsus, dissolui & esse cum Christo ardenti desiderio cupiebat. Cuius votis Deus annuens, horam exitus eius ab hac vita, non paucis antè diebus, sicut ipse optauerat, ei reuelauit: quam imminentem ille fratribus indicauit. Aliquandiu igitur corporis aduersa valetudine laborans, gratia merita virtute patientia cumulauit, glorians cum Apostolo in infirmitatibus suis, & virtuti Christi gratum intra se domicilium parans. Itaque anno ætatis suæ octogesimotertio, tertio Calendas Maij, corpus terræ reddidit: spiritum verò ad Deum, cui indefesso famulatu feruenter adhæserat, terræ plorante, cælo gaudente, transmisit. Filij autem eius, monachi Molismenses, quorum omne gaudium & solatium in illo fuerat, amarissimè flentes, reuerendi patris exequijs deuotius insistebant: & licet de superna eius meritorum retributione minimè dubitarent, immò de suffragijs per eius merita sibi conferendis confiderent: at tamen tanti patris presentia, ab hac luce ipsis subtracta, non mediocriter angebantur. Et quia dum viueret, lucis se esse filium iustis operibus declarauit, quanti apud ipsum esset meriti, Deus in eius obitu ostendit. Nam supra domicilium illud, in quo eius exanime corpus iacebat, primo noctis crepusculo duæ lucidissimæ, eaque diuersi coloris irides apparuerant: quæ ad amplitudinem magnæ plateæ se dilatantes, in quatuor partes terræ extendi videbantur: & altera quidem ab Aquilone ad Austrum, altera verò à Septentrione ad Orientem sese protulit. In summitate autem, vbi pariter iungebantur, clara lux instar lunaris circuli refulgebat, eaque in altum sese protendens, tenebras noctis à loco illo penitus exclusit. Porro in hac luce crux rutilans visibatur, primò quidem exigua, sed paulatim excrefcens, magna euasit. Circum eam innumerabiles varij coloris erant circuli, in quibus singulis singulæ ortæ sunt parua cruce, eaque rutilantes & cum suis circulis incrementis. Cumque se

vsquequaque in firmamento intendissent, totum Molismensem locum mirabiliter illustrabant: vt signis euidentibus doceretur, beatum virum, quieo in loco cum pietate dormitionem acceperat, filium lucis esse. Nec dubitandum, quin ad declaranda sanctitatis eius merita lumen illud cum crucibus cælitus extiterit: vt daretur intelligi, sanctū virum, respicientem opera tenebrarum, carnem suam crucifixisse cum vitijs & concupiscentijs. Idcirco autem multe visæ sunt cruces, vt certo essent argumento, quamplurimos eius sancti viri futuros imitatores, sicut & ipse fuerat Christi. Quid verò irides illæ aliud sibi voluisse putandæ sunt, nisi vt intelligerentur signum esse fœderis inter Deum & hominem, inter creatorem & creaturam?

Expletis autem pro more circa beati viri corpus exequijs, gleba illa sanctissima à vicinis Abbatibus, alijsque reuerendis personis, ea causâ congregatis, venerabiliter est tradita sepulturæ, & in ecclesia beatissimæ Mariæ Virginis, quam ipse in eius honorem fundauerat, honorificè tumulata. Deus autem omnipotens, vt post carnis depositionem famulum suum Robertum viuere comprobaret, multorum cum miraculorum gloria decorauit. Et ipse vir sanctus vt se ostenderet curam gerere filiorum, etiam postquam subtracta est ab eorum oculis visio corporalis, si quandoquæ fuissent in Dei seruitio negligentis, aut ad nocturnas preces, quas Matutinas vocant, tardius surrexissent, crebro solitus est excitare custodem, arguens inertes ac negligentes, & hortans ad meliora deuotos. Beata quoquæ Dei genitrix, quæ sibi desponsauerat virum Dei, dum adhuc vteri materni clauderetur angustijs, gratiam, quam singularem accepit à Domino, communicare non destitit seruo suo. Nam ab obitu sancti viri cœperunt creberrima fieri miracula in ecclesia Molismensi, quam ille construxerat in honorem eiusdem sacratissimæ virginis, cui à primæua ætate totum se dederat, & deuotione seruiuerat speciali.

Diuinæ autem dispensationis gratia in omnem terram diuulgante miracula, quæ Deus omnipotens precibus suæ matris & beati Roberti meritis operari dignatus est in ecclesia Molismensi, cœpit vndique gentium confluere multitudo. In ijs quædam paupercula mulier, morbo laborans caduco, ad ecclesiam Molismensem venire constituit, auxilium à matre Domini & beato Roberto eius famulo quasitura. Assumptis igitur secum duobus puerulis, quorum alter pendebat ad eius vbera, alter verò gressu debili matris vestigia sequebatur, iter profequitur destinatum. Inclinante autem iam die, venit ad monasterium Quinceij, hospitium mendicans à monachis. Sed quia illorum canon intra fines monasterij sexum muliebrem non admittit, compulsa est misera mulier indè recedens in nemore pernoctare. Vbi sanè casu fortuito focum reperit, quem è sopitis cineribus rursus excitans, cum duobus puerulis illuc mansit. Media autem nocte lupus aduenit, & cum mulier ex vna parte ignis federet, crudelis bestia in altera recubauit. Quo viso, mulier fronti suæ signum crucis imprimens, se & pueros suos Deo & beatissimæ Virgini Mariæ, & beato Roberto deuotissimè commendauit. Intereâ illam suus inuasit morbus, & dum corpus ceu exanime palpitat, lupus quasi de industria expectâisset, minorem puerum abripiens aufugit. Morbo autem illo se remittente, scemina tanquam à morte resurgens, inter brachia suum quærit infantulum, quem paulò antè tenuerat, nec alibi se reliquisse sciebat. Lætabatur se illo morbi dolore liberatam, sed ecce succedit dolor illo acerbior, quando maiorem filium interrogans de minori, casum planè miserabilem cognoscit. Quid faceret misera mulier aut quò se verteret, nesciebat, sed inter lachrymas & ciulatus hæc subindè repetebat: Redde, redde depositum beatissima Maria, redde depositum Pater Molismensis. Mira res. Dum isthæc crebro repetit, & beatam Mariam sanctumque Robertum sapius inuocando vim doloris sui exprimit: ecce bellua, suæ ferocitatis oblita, cui proprium est non parcere, sed vorare, de sylua procedens, & innoxio ore puerum deferens, eum incolumem reddit matri suæ. Tum illa conceptum mœrorem subsequenti lætitia profligans, cœptæ peregrinationis iter profequitur, & in multorum presentia rei seriem enarrat. Porro in dorso pueri dentium relicta vestigia, eius verbis fidem conciliabant.

Item vir quidam in villa, quæ Nouallames dicitur, cum vxore sua negocijs externis occupatus, domo sua obserata, solum reliquit infantulum in cunis dormientē. Intereâ ignis correpta materia paulatim increfcens, in flammam sese etiam foras diffundit: cumque iam in tecti superficie debaccharetur, accurrit populus, illi periculo remediū allaturus: sed frustrâ id fuit, flammis aditum in ædes prohibentibus. Accurrunt etiã parentes,

Eriam defunctus curâ gerit Molismensem.

Miracula multa fiunt

Quo M. in molismensi ecclesia dicitur

Ipse miraculo lupus reddit infantem.

Aliud præclarum miraculum.

Dan. 3.

Duo ægri reuascut.

4. Reg. 5.

Monile amissum, ad S. Roberti inuocationem reperitur.

tes, pueri nomen crebrò appellantes, tundunt pectora, lacerant capillos, præ amore chari pignoris non sentiunt conflagrantes eedes, quarum dispendium eius salutis posthabebant. Mater hæc sapius iterat: Esto clypeus à facie ignis deuorantis Domina Molisimensis. Demùm aduolat ad puerum vterque parens: rogant Deum, vt vel cineres flammis absumpti pueri liceat inuenire. O rem planè stupendam. Attendant, qui audiunt, & tanti miraculi nouitatem miretur totus orbis. Inueniunt infantulum flammis ardentem, & cunabulis simul cum pannis in cineres redactis, in solum puerum seruire nescit incendium. Ità in laudem suæ matris & ad beati Roberti merita declaranda, filius Dei patris, antiquum Babylonicæ fornacis dignatus est miraculum renouare. Puerò itaque à parentibus oblato & ecclesiæ præsentato, conuenerunt plurimi Dominum collaudantes: quorum etiam consilio, nè res obliuione deleteretur, literis mandata est.

At verò si vniuersa, quæ per seruum suum Dominus operatur, scribere velim, non potero par esse labori, citiusque me tempus, quàm rerum copia deficiet. Nam quotidie in ecclesia Molisimensi beati Roberti auxiliū implorantibus, adest misericordia redemptoris nostri. Eius interuenientibus meritis, ad sepulcrum eius illuminantur cæci, debiles recipiunt gressum, ægri sanantur, maligni spiritus eius præsentiam non ferentes, ab obsessis corporibus expelluntur. Quod nè alicui incredibile videatur, pauca superioribus adiungemus. Duo ægri, fide feruentes, ad locum, in quo sancti corporis gleba, vitali spiritu vacuata, iacebat, accedentes, postquàm supponi feretro, eiusque sudarium contingere meruerunt, mox pristinam recepère sanitatem, planctumque fratrum morientium in solenne gaudium de patrato per seruum Dei miraculo conuerterunt. Sed & sicut quondam per puellam capriam virtus Helisæi prophete innotuit regi Syria, sic etiam per sexum muliebrem apud Francigenas innotescere voluit seruus Dei. Niuernensis enim Comitissa, cum in quodam oppido cum puellarum militumque frequentia moraretur, monile aureum ferebat ad collum suum, tam auri fulgore, quàm gemmarum scalpura eximium. Cuius cum splendorem & precium alijs indicatum ceperet, ablatum à collo suo manibus tenuit, alijsque gestandū tradidit. Mirabantur omnes monilis decorem, sed dum alij alijs illud visendum offerunt, atque interim de rebus alijs miscent colloquia, monilis obliuiscuntur. Deindè Comitissa manum mittens ad collum suum, cum sentiret monile indè amotum, sollicitè perquirat, cuiam illud tradidisset. Negabant singuli se illud habere: itaque matrona nobilis cœpit magis ac magis animo conturbari. Erat autem in eo loco multum straminis, quod illa iussit ventilari, & accensa lucerna, totam domum euerti. Sed cum nulla posset ratione illud inuenire, puella quædam, quæ in eius erat obsequio, accessit ad illam, constantissimè asserens, si beatum Robertum fideliter inuocaret, fore, vt is monile amissum sine dubio ipsi restitueret. Eius consilio Comitissa acquiescens, cereum in honorem beati Roberti iussit ad ecclesiam Molisimensem deportari, atque illic in honorem beatissimæ Virginis & sancti Roberti accendi. Quod cum factum fuisset, statim coram multa plebis frequentia monile in eius gremio est repertum. Itaque factus est vtriusque sexus hominum conuentus pro tanto miraculo laudantium Deum, & illum in beato Roberto famulo suo mirabilem prædicantium. Hoc autem miraculum in ea regione tam celebre euasit, vt quisquis aliquid amiserit, ad viri Dei auxiliū confugere non moretur: atque ità rem amissam sine dilatione recuperet.

VITA